

Razgovor vodio Radoslav Lazić

RADOMIR RADE VERGOVIĆ, Slikarstvo, dizajn, gluma

Radomir Rade Vergović, akademski slikar, rođen je 1939. u Užicu. Završio Višu pedagošku školu, slikarski odsek u Beogradu, 1959. Akademiju za primenjenu umetnost završio je u Beogradu 1966., u klasi prof. Vinka Grdana i prof. Rajka Nikolića. Član je ULUPUDUS-a od 1972. godine. Živi i radi u Užicu. U izdanju Narodnog muzeja Užice, Gradske galerije Užice, Doma kulture "Pivo Karamatijević", Priboj, objavljena je reprezentativna monografija RADOMIR RADE VERGOVIĆ, slikarstvo, crteži, mišljenja, razgovori.

Ovaj razgovor, prvi put se objavljuje ovde i pripada široj tematskoj celini koju autor priprema za knjigu LIKOVNI SUSRETI.

Užice 2006.

– *Kako ste postali slikar?*

Jednostavno se teško može definisati razvoj jednog mladog čoveka. U mladosti sam se bavio sportskom gimnastikom. Uporedo sa sportom u Gimnaziji, posećivao sam likovnu sekciju, koju je vodio prof. Dragoljub Vuksanović. Bavio sam se više umetničkim radom nego što je to bilo tipično za mladog čoveka. Po završetku Gimnazije upisao DIF (*Državni institut za fizičku kulturu*). Tu sam proveo godinu dana. Možda, ta godina provedena sa iskusnim sportistima, je presudno uticala na definisanje

moje ličnosti. Učinilo mi se da sam sazeo za tu godinu dana. Ipak, DIF sam napustio ipak, posle prve godine. Govorio sam prijateljima da mi je u to vreme zamirisalo laneno ulje i boja, pa sam svoju pažnju posvetio slikanju. Za mene je bilo odlučno saznanje da ne pripadam svetu sporta i da moja priroda pripada više svetu slikarstva i umetnosti. Tada sam posle prve godine upisao Višu pedagošku školu u Beogradu, Odsek slikarstvo, pod vodstvom uglednog profesora Ante Abramovića, koji je bio i šef Likovnog odseka. Tu sam, napokon, otkrio svoju pravu prirodu i sklonost ka umetnosti i konačno se opredelio za slikarstvo.

– *U vreme studija ugledni reditelj František Čap Vas je angažovao za glavnu ulogu u filmu "Vrata ostaju otvorena." Kako je Vaše iskustvo filmskog glumca?*

Uporedo sa studijama likovnih umetnosti slučajno sam počeo da se bavim i filmskom glumom. Igrao sam glavnu ulogu u filmu Vrata ostaju otvorena uglednog slovenačkog režisera Františka Čapa, koji je režirao za "Bosna film". Film je bio posvećen problemima mladih ljudi. Do mog angažovanja došlo je upravo na "filmski način". Jedne večeri šetao sam beogradskom štraftom Knez Mihajlovom. Tuda je prolazio režiser František Čap. Tu je došlo do spontanog susreta i pitao me je da li imam fotografiju. Nisam imao fotografiju, ali sam iz studentskog indeksa dao fotografiju. Ostalo je išlo filmskom brzinom, probno snimanje i dodela glavne uloge.

Glavnu žensku ulogu dobila je Milena Dravić, koja je upravo završila Gimnaziju. Kasnije se ispostavilo da ima užičke krvi po rodbinskoj liniji. Film je imao ogromnu popularnost i bio je u središtu društvene pažnje. U to vreme filmovi su se mnogo gledali, naročito od mladog sveta.

– *Ovaj glumački uspeh doneo Vam je nova umetnička saznanja. Kakva su Vaša stvarna glumačka iskustva, posle velikog uspeha Čapovog filma?*

Nisam ni pomišljao da ću se baviti filmskom glumom, niti sam imao prethodnih iskustava. U mladim danima bio sam više vezan za pozorišni život u starom užičkom Narodnom pozorištu. Tu sam radio kao asistent profesoru Branku Kovačeviću, koji je pored svoje profesure u Učiteljskoj školi, bio i pozorišni scenograf. Prva moja iskustva sa filmom su ostavila velike tragove na moju ličnost. Sećam se da sam sa krajnjim naporom savlađivao zadatke filmske glume i svoju ulogu na filmu.

– *Kako ste saradivali sa režiserom Františekom Čapom?*

Čitavu ekipu sačinjavali su naturščici, glumci bez prethodnog glumačkog iskustva, jedino je gospođa Teodora Arsenović imala veliko glumačko iskustvo, kao i Bora Todorović, koji je već imao nekoliko filmova iza sebe. Budući da su ekipu sačinjavali pretežno ljudi bez prethodnog filmskog iskustva, Čap je pokazivao veliko strpljenje u radu sa nama mladima. Sećam se jedne epizode i načina kako se Čap dovijao da postigne potpunu prirodnost u glumačkom izrazu. U jednoj uzbudljivoj situaciji, zadihan, morao sam da ispričam jedan tekst. Budući da nisam poznavao tehniku glume, da bih izgovorio složen monolog, Čap mi je sugerisao da istrčim tri kruga iza filmskog studija i da se potom pojavim pred kamerom. Tako je i bilo, i ja sam posle nekoliko stotina metara u sprintu pojavio se pred kamerom. Tako je scena uspešno snimljena i bez mog poznavanja filmske glume. Film je bio izvanredno primljen kod publike, a u Puli, na Festivalu, publika je tri puta izazivala protagoniste filma na scenu. Posle ovoga nastavila se moja saradnja sa Františekom Čapom. Pojavio sam se u epizodnoj ulozi u filmskoj komediji Naš auto, u produkciji "Viba – Film". Tu je igrao Milan Srdoč i Tonči Vrdoljak i druga poznata glumačka imena.

U međuvremenu konkurisem na Akademiju za primenjenu umetnost u Beogradu, na Odsek za slikarstvo, kod poznatih

prof. Vinka Grdana, i prof. Rajka Nikolića.

– *Kako su protekle Vaše godine studija slikarstva?*

Bile su to godine savlađivanja tehnike slikanja i formativnih procesa u likovnim umetnostima. Akademija mi je dala visoko profesionalno umetničko i tehničko obrazovanje. Akademija je u to vreme imala desetine različitih odseka (slikarstvo, vajarstvo, grafika, scenografija, kostimografija, itd.) – tako da je prisustvo tih odseka davalo svest o širini studija umetnosti, kao integralnoj celini likovnog sveta. Svest o postojanju zakonitosti u umetnosti, kao i međusobnom prožimanju umetnosti, bogatila je moje umetničko iskustvo. Počeo sam da osećam umetnost kao emotivnu i misaonu celinu, u kojoj se umetnici izražavaju na različite načine, različitim izražajnim sredstvima. To mi je pomoglo u mom umetničkom razvoju. To što sam bio primljen na Akademiju bilo je ostvarenje mojih želja. Akademija mi je pomogla da oblikujem svoju likovnu poetiku, iako se radilo i studiralo u vrlo teškim prostornim i materijalnim ograničenjima. Akademija je tih godina davala značajne generacije mladih umetnika. Na Akademiji su delovali istaknuti umetnici kao pedagozi i bitno su doprinosili uspehu moje generacije. Pomenuću samo neka značajna imena kao što su prof. Pavle Vasić, prof. Milenko Šerban, prof. Vinko Grdan, prof. Ivan Tabaković, kojima se kasnije pridružuje prof. Bogdan Kršić, a pre njega prof. Mihailo Petrov.

– *Setite se likovnog života u Beogradu tih šezdesetih godina u vreme Vaših studija na Akademiji?*

Bilo je to vreme kada je u Beogradu bio likovni život vrlo intenzivan. Umetnički paviljon u Masarikovoj predstavljao je izuzetnu izlagačku atmosferu. Beograd se naglo uključivao u Evropu i u svet. U to vreme na beogradskoj sceni gostovao je Luj Armstrong. Pamtim njegov koncert na Sajmištu. Dolazila su i velika pozorišta i svetski glumci u Beograd. Sportski život su obogatili "Harlem globtroteri". To su bile sportske senzacije koje su bodrile duh mladih ljudi.

– *Kako je došlo do Vašeg povratka u zavičaj, u rodni grad Užice, u koji ste se tada vratili kao akademski slikar?*

Imao sam viziju, da mladi ljudi, koji su stekli znanja i umenja u prestonici bili dužni da se vrate u zavičaj i da budu korisni u rodnom prostoru. Smatrao sam da nije dobro koncentrisati se u velikom gradu. Bila je ideja da se pomogne ljudima da se kulturno i umetnički razvijaju i u manjim sredinama. To je bila moja odluka i opredeljenje da se vratim u rodno Užice. Tako su postupili i druge moje kolege, mada su mnogi ostali na beogradskoj sceni. To su danas ljudi koji čine kulturna i umetnička jezgra u sredinama u kojima žive i rade. Naravno, pri tom sam bio svestan rizika i opasnosti za razvoj umetničke profesije povratkom u mali grad.

Dugo sam verovao da, izvan velikih tokova veoma je teško umetnički se razvijati. Ali sam došao do saznanja da tamo, gde je čovek, tamo je i njegovo stvaranje, njegova umetnost.

– *Kako je protekao Vaš profesionalni angažman likovnog urednika u Užicu, gde ste se uporedo sa likovnim stvaranjem, bavili i dizajnom?*

Od slikarstva se teško može živeti, pogotovo u malom zavičajnom prostoru. Zaposlio sam se kao likovni urednik u NIP "Vesti" što mi je pružilo socijalnu mogućnost za mene i moju porodicu. Uporedo, celo vreme bavio sam se slikarstvom i istraživao mogućnosti likovnog izražavanja, kad je dozvoljavalo slobodno vreme izvan radnih obaveza. Kao dopunsku aktivnost ostvarivao sam dizajn u žanru likovne opreme knjiga, publikacija, novina i drugih oblika štampanog grafičkog dizajna. To mi je bila dopunska aktivnost u ostvarivanju porodičnog budžeta, i mojih svakodnevnih likovnih uredničkih preokupacija. U to vreme nije se dovoljno pažnje posvećivalo likovnoj estetici knjige.

– *Kakva su Vaša iskustva u formiranju savremenog grafičkog dizajna, likovnog opremanja knjige?*

Mislim da sam u Užicu postavio estetske kriterijume savremenog grafičkog dizajna. Likovno sam opremio više stotina knjiga, publikacija, novina, grafičkog dizajna, (plakat, katalog, itd.).

– *Kako je proticala Vaša izlagačka aktivnost kao slikara?*

Prvih desetak godina u Užicu bio je zastoј u mom likovnom stvaranju, jer sam bio izuzetno angažovan u grafičkom dizajnu i izdavačkoj delatnosti. Dosta mi je vremena oduzimalo organizovanje likovnog života u Užicu. To su bili prvi pokušaji da grad dobije svoju Galeriju. Bila je bitka i za likovna ateljea i radne prostore slikara. Bio sam dugogodišnji predsednik Likovnog udruženja i Likovnog kluba "Pivo Karamatijević". To Udruženje je imalo za cilj da okuplja profesionalne likovne umetnike ali i amatere i ljubitelje likovnih umetnosti. Tim udruženjem u Užicu, je započeo organizovani likovni život. Udruženje je imalo svoje redovne godišnje izložbe svojih

članova. Tih godina u Užicu je formirana likovna publika. Možda zahvaljujući ovom udruženju Užice danas ima preko trideset akademskih slikara i Gradsku galeriju.

Sve je veći broj Užičana koji se opredeljuju za studije likovnih umetnosti. Rad Gradske galerije prati veliki broj objavljenih likovnih kataloga i ozbiljno se razmišlja o izdavanju jedne monografije o likovnom stvaralaštvu u Užicu, od prvih zabeleženih podataka pa do danas.

U selu Karan u okolini Užica već dugo godina deluje likovna kolonija. Tu je i saradnja sa likovnim kolonijama na Zlatiboru, Borova glava, Sirogojno i susednom Višegradu. Posebno je zanimljiva delatnost likovne kolonije Sirogojno 1995. posvećene zavičajnom pejzažu. Ne znam grad sličan Užicu koji ima tako bogatu likovnu atmosferu i likovni život.

Sirogojno, 1995.